

# TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

## ABONAMENTUL

Pentru Sibiu pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.  
Pentru monarhie pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl.  
Pentru străinătate pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3 fl.

## Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la:

Administrațiunea tipografiei arhidiecezane Sibiu, strada Măcelarilor 47,  
Correspondențele sînt a se adresa la:  
Redacțiunea „Telegrafului Român”, strada Măcelarilor Nr. 37.  
Epistole nefrancate se refuză. — Articuli nepublicați nu se înapoiază.

## INSERȚIUNILE:

Pentru odată 7 cr., — de două ori 12 cr., — de trei ori 15 cr. rîndul cu litere garmond — și timbru de 30 cr. pentru fie-care publicare.

Sibiu, 6 Octomvrie.

În războiul de rase din monarhia Austro-Ungariei este semnificativ, că Germanii încep a face represalii asupra Maghiarilor.

Cetitorii au cunoștință despre rivna cea mare ce o pun Maghiarii pe maghiarisare. Maghiarisarea însă fiindcă atinge și elementul german din Ungaria a urmat ca Germanii din toate părțile să desaproabe mai înainte procederea Maghiarilor; eară după ce au vădit, că desaproabarea nu este suficientă, s'au făcut un pas mai departe: s'au făcut întrebări de represalii.

De ocamdată, după cât aflăm din foile vieneze; unele dintre represaliile aceste ar fi următoarele:

a) Mauriț Iokai făcuse o învoială cu editorul Otto Ianke din Berlin ca acesta să edea în limba germană romanurile aceluia. Acea învoială nu mai există;

b) Un alt scriitor maghiar încheiase contract cu reuniunea pentru literatura germană din Berlin, ca să edea un op despre Ungaria. Autorul a primit o epistolă dela societate în care i se pune întrebarea, dacă în împregiurările de față ar fi consult a eși în public o carte despre Ungaria;

c) Unei societăți de asigurare i au comunicat reprezentanțele din Austria, că mușterii de până aci nu mai vor să asigure la societăți ungurești.

d) În ministeriul de comerț este o encuetă, care se ocupă cu eruarea mijloacelor, prin care statul s'au vină într'ajutorul industriei. Spre sfârșitul acesta se constituise un consorțiu de capitaliști, care avea să procure dește milioane de floreni. Din Austria mai mulți capitaliști însinuă retragerea lor din consorțiu și un tehnic din Praga a anunțat, că numai poate servi și mai departe cu sfaturile sale.

Dacă faptele aceste sînt adevărate este foarte probabil, că represaliile nu se vor opri la cele înșirate.

Am șis la începutul acestor și-

ruri, că este semnificativ, că Germanii încep a face represalii.

Se vor opri și la aceste, adevă, la cazul că măsurile de felul acesta nu ar avè efectul așteptat, Germanii nu vor proceda mai departe?

Germanii de astăzi nu sînt ca cei din trecut. De când cu războiul cel mare dela 1870—1871 natura lor se pare cu totul schimbată. Cosmopolitismul lor proverbial s'au prefăcut în o aderență la naționalitatea lor, care nu mai cunoaște granițele staturilor în care trăiesc. Solidaritatea în ceea ce privesc naționalitatea lor se întinde până acolo, până unde resună idioma germană.

Aceasta nu va se dîcă, că ei ar ținde la resturnarea staturilor în care se află pentru a încorpora tot în Germania. La toată întemplarea însă va se dîcă un interes, ca fie care ram, acolo unde se află, să poată trăi și prospera fără de a abdice la naționalitatea sa.

Pentru Ungaria începerea lor cu represalii lucrul nu poate fi așa de indiferent ca în alte părți, unde Germanii se află într'o proporție disparentă. Deși împărțită prin dualism în doué staturi, monarhia austro-ungurească are o poporațiune considerabilă germană. Solidaritatea lor politică, culturală și socială adusă la estrem poate da Ungariei mult de lucru. Ea poate provoca într'un stat fără capitaluri și fără industrie, pedeci, cari se pot sui până în sferele guvernului ungureș.

Pedecile aceste validitate, fără alt concurs, sînt în stare a pune la întrebare chiar și forma constituțională de astăzi.

Ori cât demonstrează Germanii din Cislaitania contra ideilor federalistice, știu bine, că și într'o monarhie federalistică vor avè rolul cel puțin și dacă se vor convinge, că dualismul cu este el astăzi ar fi în stare să înghită elementul lor din Ungaria, ei vor preferi în cele din urmă reul cel mai mic.

Aceasta ar fi să și o însemne foarte bine Maghiarii și să se abată dela opera tantică de maghiarisare. Consecuențele ar pute să și întindă lanțul lor departe, lanț, care cu timpul ar deveni lanț pentru elementul maghiar însuși.

Opera aceasta continuată în liniamentele începute în timpul mai nou este așa dară un pericol chiar pentru Maghiari.

Deci păcatul cel mai mare contra statului ungureș îl comit Maghiarii înșiși, când provoacă furtuni, căror nu vor fi în stare să le reziste. Nu vor fi în stare să le reziste pentru că sînt în condițiuni, prin care s'au împună unei puteri cum este Germania. Neînțelepciunea lor politică nu se opresce la atăta. O mână de oameni, fără de nici un razim în Europa, ei bat războiul deodată asupra elementelor din Ungaria, cari toate mai au pe câte cine-va în Europa.

De multe ori s'au accentuat în coloanele acestei foi, că elementul, care ar fi mai chemat de a și l'aproapie de sine, elementul maghiar, ar fi cel românesc. Cătră acesta însă Maghiarii sînt mai cu puțină considerațiune de cât și față cu Germanii.

Nu urmăm această temă mai departe, ci ne exprimăm părerea de rîu, că Maghiarii după ce le-a dat Dșeu o soarte atît de favorabilă pentru densii nu se sinuesc să facă traiul plăcut tuturor elementelor nemaghiare în patria locuită de aceste, încât să fie toate mîndre de numele Ungaria.

Fiind-că concetățenii nostri maghiari ne au adus până la stadiul, a ne perde speranțele de o schimbare spre mai bine, numai apelăm la bunul lor simț; avem însă datorința de a ne îngriji, ca consecuențele politice lor să se îmbărbăteze a păși între marginile legei franc și pe față în legislațiune și ori unde ne va chema interesul și datorința națională în contra rătăcitei lor direcțiuni.

## Revista politică.

Sibiu, în 6 Octomvrie.

Bem, generalul revoluționar maghiar din 1848/49, care a condus cu sabia în mână reșcoala de atunci în contra dinastiei noastre habsburgice, de Dumineca trecută are un monument mare în Murș-Oșorheiu, ridicat de „patrioții” leali ai monarhiei noastre habsburgice! Ori ce comentariu este de prisos: Și surșii aud, și orbii vîd!

Altcum s'au — retras eară un înalț funcționar al administrației maghiare din postul se. Comitele suprem al comitatului Baciu-Bodrog, ca și mulți alți „domni” din Ungaria, a avut lipsă prea mare de bani și a ajuns în concurs. Despre defraudățiunile, ce se mai descoper mereu, în țeara noastră maghiară, nici nu ne mai vine a aminti, căci a ajuns un lucru prea de toate țilele. Dar nu administrația bună și onestă, nu bunăstarea economică a țerei este ținta șovinistilor, cari vreau să terorizeze astăzi cu gura lor neînfrînată toată suflarea nemaghiară. Ei ar voi — dacă ar pute — să sugrum tot, ce nu e maghiar, pe toate terenurile: Școală, teatru, comerț . . . , cu un cuvînt toate trebuesc maghiarizate fără cruțare. Până și cele mai moderate elemente maghiare sînt cuprinse de agitațiunile șovinistilor extremi; cel puțin ele nu cuatează, a se opune torrentului. Însă terorismul exercitat asupra tot ce nu e maghiar, departe de a produce efectul dorit, a început să stărnească o reacție puternică chiar și acolo, unde nu am fi așteptat-o. Unele organe, scrise în limba germană, dar până acuma destul de maghiaroane, precum este d. e. „Pester Journal” se suflucă de odată în contra șovinistilor scriind bunăoară astfel: „Astăzi încă nu există o cestiune germană, dar încă mîne putem avè una. Concedem, că strigătele turbate ale foilor vieneze nu sînt normative; însă cu atăta mai însemnată

## FOIȚA.

### Correspondența Cătarinei II și a lui Josif II.

Împrumutăm din „Archive Ruski” \*) din Moscova următoarea correspondență schimbată între Cătarina II a Rusiei și Josif II al Austriei relativă la reînvierea imperiului Grec pe ruinele imperiului Otoman, precum și crearea unui nou stat al vechei Dacii.

17 Septemvrie 1782.

Cătarina a II către Josif II.

Imperiul otoman altădată atît de redutabil pentru cei slabi este sfîșiat pentru moment prin calamitățile interioare, cari ar pute distruge chiar un stat mai bine organizat. Posesiunile sale în Europa se găsesc în pozițiuni lor geografică separate prin mări de posesiunile din Asia. Cea mai mare parte din pașale, cari sînt în capul provinciilor nu se supun Porței decât în aparență și nu așteaptă de-

cât o ocaziune favorabilă pentru a scutura jugul supunerii și confiscățiunii bunurilor lor, căci acesta este mijlocul ce întrebunțează sultanii contra goliciunii cronice a tesaurului lor.

S'ar pute dîcă același lucru pentru cea mai mare parte a supușilor creștini ai Porței, cari sînt de cinci sau șese ori mai numeroși decăt Turcii. Comerțul le este cu totul ruinat prin monopoluri și pedeci de tot felul. Locuințele sînt prădate de tâlhari; muncitorii și părăsesc cîmpurile din cauza lipsei de siguranță și se refugiază în orașe ceea ce face ca desordinea, turburările și scumpetea hranei să crească mereu.

Disciplina militară în armatele de mare precum și în armatele de uscat ale sultanului, nu există decăt cu numele. Jencierii ocupați, cea mai mare parte, cu un mic comerț, nu și părăsesc de bună voe prăvăliile, căci ei știu foarte bine, că mai adesea, nu sînt plățiți decăt cu vorbe. Trupele, ce unele provincii au obligația, de a da, refuză, a se uni cu armata și nu plătesc impositule, când au de ce se teme

pentru siguranța proprietilor lor locuințe.

Din an în an, divanul se populează cu oamenii mai capabili de a și umple buzunarele prin ajutorul jafului, de cât a reforma viciriile guvernului, care cade din și în și care nu mai subsistă de cât grație Alcoranului. Nu voi vorbi de frica, pancea, de cari pentru moment este cuprinsă populația turcă și care se comunică chiar divanului și seraiului la fie care vuet de rebel, și a cărui isvor se găsesc în fie care verset al Coranului. Ei bine! cu toată frica, ei tot au recurs la mii de încelări, la mii de întriți pentru a pute să rupă tractatele, ce nu le surid și cari, cu toate aceste, le dau linișcea de care au atăta trebuință.

Aceste bine stabilite, cacu ce v'au propune:

Basându-mă pe convențiunea noastră, în cas de rebel, trebuie să hotărîm irevocabil următoarele principii, cari ne vor conduce:

1. Trebuința de a ne arangia spre a depărta pentru viitorii ori-ce causă

de conflict între cele trei imperii, și pentru a pute ajunge să evităm pre cât va fi posibil contiguitatea imediată a posesiunilor;

2. Împărțirea egală a teritoriilor cucerite și de care cele două state ale noastre pot conta în cas de rebel cu Turcia.

Cât despre primul punct, ar trebui în mare, să „otărîm dinainte și pentru totdeauna, că între cele trei imperii va trebui să existe un stat autonom, totdeauna independent de cele trei imperii limitrofe. Acest stat, ce trebuie să l' reconstituim și care a existat odată sub numele de Dacia, ar pute cuprinde Moldova, Valachia și Basarabia sub guvernul unui monarch creștin aparținînd ritului, care domină în aceste posesiuni și ale cărei calități personale și devotament cele două curți imperiale s'au poată absolut conta. Trebuie în același timp de a hotărî, ca acest nou Stat, al căru suveran va fi hereditar, să fie cu totul independent și nu va pute nici o dată fi anecsat nici Rusiei, nici Austriei, precum asemenea aceste două imperii nu vor su-

\*) Traducerea „Pressei” din București.

este părerea piețelor de bani. Acolo se privește întâmplările cele din urmă drept începutul unei prigoniri sistematice a naționalităților, zorii sângeroși ai unei frecări civile. Puterile financiare întorc Ungariei spatele, care e bolnavă de mii de stări nesănătoase. Aceasta trebuie să se oprească odată!... Budapesta este încă atât de necunoscută în străinătate, încât chiar de curând ministrul belgic de justiție a putut schimba Pesta cu Praga. Dacă s'ar păși mai departe pe calea șovinismului, Budapesta în curând ar decădea la rangul unui oraș din Turchestan.

Kossuth, marele apostol al șovinismului vechi bine așezat și cu totul contrar: „Egyetértés” din 15 l. c. n. publică o „prefață” de șapte colunne, adăugând de Kossuth ediția franceză a memoriilor sale. Marele revoluționar din 1848/49 dăce acolo între altele multe de natura cea mai șovinistică: „Prin dualismul monarhia ungurească s'au șters din statele europene bogate. Ungaria a devenit o provincie impotentă, care nu poate desvolta după trebuințele sale creditul, comerțul și comunicația sa și nu poate exercita nici o înflorință asupra afacerilor externe.” Ce frase fără cuprins real! Ca și când o Ungarie independentă ar putea mai ușor pune stavila torrentului slav, care amenință a ne copleși.

Nu este încă aplanată până acum nici măcar cesțiunea Dulcignului; aici o scire adusă de „Agence Havas” dto 16 Octomvre n. după care Muntenegrenii ar fi intrat în Dulcigno în mod pacific nu s'a confirmat încă din nici o parte. Positiv este numai, că admiralul englez Sir Seymour a primit în 15 l. c. n. informația oficială despre aplecare Turciei, a preda Dulcignul. De altă parte se telegrafează dto Scutari 16 Octomvre n., că Riza pașa vrea să tracteze cu Muntenegru în Podgorița: ear Muntenegru preferă teritoriul austriac, anume orașul Cattaro ca loc de tractare.

Se afirmă din nou, că principele Carol al României va merge la Ruscuc, pentru a conveni acolo cu principele Alecsandru al Bulgariei. Decamdată Domnitorul României se duce la tabăra de la Țigănesci.

## Correspondențe particulare

ale „Telegrafului Român.”

Sibiu în 7 Octomvre. (Adunarea generală pentru fondul de teatru.) Un număr frumos de inteligență română din Transilvania și din părțile bănățene și ungurene s'au întrunit cu oca-

feri nici o dată, ca să fie supus la vro o altă putere.

Frontierile acestui nou Stat trebuie să fie delimitate din partea Poloniei și Rusiei prin Dnipro și Marea Neagră și din partea Austriei prin linia acuzițiilor, ce am garantat-o M. V. I. în o clauză secretă a tratatului nostru, și apoi prin Olt, până unde el se aruncă în Danubi. Din partea Turciei noul Stat va avea drept frontieră Danubiul până la gurile lui.

Delimitațiunea noii frontiere între Austria și Turcia depinde de ceea ce M. V. I. va voi să decidă relativ la achizițiunile teritoriale, la cari ea are atât de multe drepturi. Asupra acestui punct vom avea a ne înțelege într'un mod mai clar, conform clauzei secrete a tratatului nostru: de aceea sper, că M. V. I. va voi să se confie mie cu francheța, pe care o strînsă și sinceră amiciție o face necesar reciproc.

Frontiera cea mai naturală între Ruși, imperiul otoman și aceea, care aș dori-o mai particular, este marea Neagră.

Polonia va rămâne cu frontierele

siunea aceasta aici în Sibiul. Duminecă la 11 oare înainte de ameați adunarea, la care a luat parte și Escelenta Sa P. Archiep și Metropolit Miron Romanul, de P. Archim. și vic. archiepiscop N. P. P. și alți onorațorii din cler și laici precum și o cunună frumoasă de doamne și domnișoare din loc și din afară, dl Babeșo a deschis cu următorul discurs:

„Scind chemarea și având fericirea, de a deschide și conduce această frumoasă adunare, îmi simt de plăcuta dotorință, a atinge câte-va cuvinte ocazionale asupra scopului întreprinderii noastre, cu atât mai întros, căci mulți sunt încă în națiune, chiar între cei din inteligență, cari se pare a nu le fi pătruns bine.

„Este vorba de fond pentru teatrul național-românesc.

Ce va se dăca aceasta?

„Eată-vă d-nelor și d-nilor, ideea, precum am priceput-o eu din capul locului și precum astăzi o pricepe și comitetul central al d-voastre.

„Lucrăm la adunare de mijloace pecuniare, cu cari să se poată înființa și susține — o școală practică pentru popor; — o școală, unde prin reprezentații viue, a-decă prin producțiuni personale și faptice înaintea ochilor poporului nostru — va se dăca, în cel mai eficace mod de instrucțiune, — prin exemple intuitive, deșteptătoare de spirite și indulcitoare de inime, să se arete poporului nostru valoarea vîrților, însemnătatea evenimentelor și faptelor celor mari din viață — atât cea privată cât și cea poporală și socială, precum și urmele cele triste și neevitabile ale greșelilor și vîrților, ale rătăcirii și distrucțiunii omenești; astfel luminarea poporului în viață inspirându-l și conducându-l spre scopurile cele mari și sublime ale societății organizate, ce se numesc stat; îndemnându-l la progres, dezvoltare, cultură, la fapte publice și private, bune și frumoase; de altă parte ferindu-l de rătăcirii și stricăciune. Toate aceste întru nobilizarea proprie a poporului — prezent și viitoriu, în care nobilizare se cuprinde propriamente fericirea în această viață, pre acest pământ.

„Multe popoare pre această cale, prin această școală s'au dezvoltat și urmă a se desvolta, astfel strălucind și simțindu-se fericite între celelalte — și mai multe rămase înderet în școala vieții.

„Dar la noi se vede, că pentru acest scop, pentru această școală, considerând starea noastră ticăloasă, sărăcie și împilarea, în care ne aflăm, mijloacele necesare nici odată nu le vom ajunge.

ce posedă actualmente, după „tractatul încheiat între cele trei puteri, tractat, care determină frontierele ei și îi garantează posesiunile.

Cât despre ecuilibrul achizițiilor viitoare ale Austriei și Rusiei, pentru moment, Rusia nu doresc pentru dînsa ca posesiuni turcesci, de căt:

1. Orașul Otchakoff și dependențele lui între Boug și Dnipro;

2. Una sau două insule în Arhipelag, pentru a garanta și facilita comerțul supușilor ruși.

După ce m'am exprimat cu cea mai deplină francheță și cu cea mai mare sinceritate asupra planurilor mele în cas de resbel și asupra celor ce aș dori să obțin pentru binele supușilor mei, rog pe M. V. I. de a mă onora cu aceeași confiență, atât de proprie amiciții și obligațiilor, ce există între noi, comunicându-mi, într'un mod detaliat, planurile și dorințele sale. M. V. I. trebuie să fie asigurată, că nimic nu va pute să-mi facă mai multă plăcere de căt posibilitatea de a o ajuta în scopurile sale și de a contribui a le realiza cu armatele mele,

„Cei inspirați de acest pesimism, cred cum-că noi, pentru scopul nostru avem în vedere ridicarea de palate teatrale mari la diferite puncte ale locuințelor poporului nostru. Ei se înșală. Ținta noastră este cu totul alta; este, ca îndată ce vom avea venit sigur de 6—7000 fi. la an, să procurăm decorațiuni și costume și mijloacele necesare de transport, să procurăm — prin premie — piesele necesare, să primim cu câte 3—4000 fi. o societate teatrală, bună, ambulată, și s'o trîmitem să facă școala mai sus atînsă din ținut în ținut pîntre popor.

„Spre acest scop mijloacele de bună samă le vom procura cât mai curînd. Deja de 9 ani, de când există această societate, avem adunată o sumă de 24 mii fi. la care singuri trei domni Mocionescii au contribuit cu peste 9000 fi. Averea noastră în 10 ani normalmente va fi duplicată și în cel mult 12—20 de ani va fi în stare a ne da suma venitelor necesare; ear' dacă cerul s'ar îndura, să ne dee timpuri mai bune și pentru câmp și pentru politică, apoi chiar în 5—6 ani am pute fi în stare de a ne deschide școala cea dorită.

„Dar, astăzi pe mulți i'ingrîcesc și descuragiază pedecile politice ce se ivesc de sus! Nici de aceste să nu ne spărim. Vă fac atenți, că statutele noastre chiar de ministerii de astăzi sunt aprobate; ear' încât pentru aparițiunile mai nouă de pedece în contra teatrelor nemaghiare, cutoz a'mi spune solenel convicțiunea, că acele sunt prodoctul unui închipuit pericol din partea naționalităților. Este natural, că omul, și de asemenea și poporul, în momentele de temere și frică, se esceadă în apărare. Dar aceasta nu ține, decât până se convinge despre greșala sa. Putem să fim cu toții convinși, că de îndată ce domni maghiari dela putere se vor încredința, că dezvoltarea și cultura poporului român nu este pentru dînsii și patria noastră un pericol; ci este un evident folos, o siguranță a existenței și prosperării comune, tocmai atât de puțin ne vor împedeca dezvoltarea și cultura, cât de puțin Românul, convins pe deplin de importanța națiunei maghiare pentru sine, ar fi în stare a împedeca dezvoltarea și cultura acesteia și a-i periclita existența. Apoi în această privință deja ni se ivesc pe orison unele puțin raze a aurorii, care curînd trebuie să lucească în deplină putere și apoi să ne răsără soarele adevărului, dreptății și frățietății din partea întregii națiuni maghiare!

„Rog pe on. adunare, să se pîtrundă de aceste rațiuni logice, de a-

precum și din parte-mi aștept la cooperarea armatelor sale. Cu toate că situația geografică și fertilitatea naturală a posesiunilor imperiului Otoman limitrofe cu ale M. V. I. dau creșterilor de teritor, pe care eu pot spera o mai mare importanță de căt au acele pe cari Rusia crede de folos de a și le apropria, însă amiciția mea personală pentru prea scumpul meu aliat nu 'mi va permite un minut de a esita spre a' face acest sacrificiu.

(Va urma).

\* (Monete de a lui Traian). Aflăm în „Korrespondenzblatt d. Vereins f. sieb. Landeskunde”: S'a găsit în Gușterija (langă Sibiul) săpându-se la temelie unei case în apropierea casarmei o monedă de bronz, care arăta pe avers capul laureat a lui Traian, ear' pe revers figura unei femei zăcînd jos, a cărei mână dreaptă ține o roată de car, pe când mîna stîngă se proptesce pe o bucată de stîncă. Din legendă este păstrat: Av. . . . TRAIANO AVG DAC P M TR P . . . , Rev. VIA TRAIANA.

tatea ori conprobate prin esperința popoarelor, astfel apoi inspirați cu toții, întru acest înțeles să facem propagandă pentru scopul nostru cel frumos, carele în adevăr este atîngibil, sigur și curînd.”

În fine președintele dă expresiune neplăcerii, ce are comitetul central prin procesele ce, din mandatul adunării generale, a trebuit să facă mai multor subscriitori de sume însemnate, pre cari mai apoi au refuzat a le responde. „Sunt bărbați, căror le place a figura ca Români mari și plini de devotament cătră națiune, și cari totuși, prin advocați străini, înaintea judecătoriei din Budapesta nu s'au sfiit a ne ataca și compromite întreprinderea și scopul în cel mai nerușinos mod! Dar ofertele la noi se fac din cea mai liberă voie, și nime nu cere ca cineva să 'și încorde punga peste puțință. Când însă un om matur se deobligă țînș și parola, măcar cu sacreficiu. Aceasta pretinde caracterul de bărbat de Român serios!”

După aceste cuvinte președintele bineventînd pre cei veniți din afară, din departare și salutînd pre toți cei adunați, declară ședința I de deschisă.

La acest discurs dl V. Roman a

repsuns:

„Domnule președinte! Onorabilă admnare! Istoria ne dovedesce la fie care pagină, că popoarele sau merg înainte, sau mor. Altă alternativă nu există.

În curs de 1800 ani națiunea română a dat toate probele de putere de viață neperitoare, ear în secolul nostru ea 'și-a afirmat existența în concertul popoarelor, cari merg înainte, cari sînt în progres și cari aspiră la un viitoriu mai bun.

În deosebi poporul român din Austro-Ungaria, îndată după scuturarea jugului sclăviei, s'a pus, a'și crea și asigura unul câte unul factorii progresului seu.

Teatrul, fiind unul din acesti factori, nu putea să lipsescă din primele obiecte de îngrijire ale poporului nostru.

Aviași fiind noi mai mult cu o carele dintre popoarele conlocuitoare la propriile puteri, partea cea mai mare a operii progresului cade la noi în sarcina inițiativei private.

Un frumos product al acestei inițiative este, domnilor, „Societatea pentru fond de teatru român”, pe care, reprezentată în adunarea ei generală de astăzi, avem fericirea, a o saluta în mijlocul nostru.

Importanța teatrului în timpul de față nu mai e de desbătut. Ori-ce om inteligent recunoaște, că teatrul este icoana societății și unul dintre cele mai puternice elemente civilizatoare.

De aceea vedem teatrul înflorind la toate națiunile începînd dela India, cari cu 1500 ani înainte de Christos ajunseră la o dezvoltare considerabilă în cultură și până în timpurile noastre.

Nu cred deci, să mai fie astăzi om inteligent, care să nu recunoască aceste adevăruri stabilite prin genuri nemuritori ca Aeschilles, Sofocles, Euripides, Molier, Schakespeare, Schiller, Gôthe și alții.

Însă dacă teatrul în general caută a ridica vîrțile și moralitatea, cu atât mai mare este influența teatrului național asupra unui popor cu simțimentele naționale adormite prin asuprire.

Aceasta o putem vedă foarte apriat la frații noștri de dincolo, unde abia la începutul secolului present s'au făcut nise timide încercări pentru înființarea unui teatru național; căci despotismul se temea de influența deșteptătoare a teatrului.

Aceasta am putut-o vedă în Franția pe timpul lui Napoleon III, unde

representațiunile „Musei de Portici” erau oprite, pentru-că ațitau poporul la revoltă contra autocratului.

Aceasta o putem vedea la noi chiar, unde șovinismul maghiar tremură de frică la singura cugetare a unui teatru național.

Așa dară în frica asupritorilor de teatrul național se poate vedea foarte apriat influența lui asupra unui popor.

Și despotismul are dreptate să se teamă, căci poporul, în care doarme simțul național, i ajunge să vadă umbrele strămoșilor sei glorioși aparând pe scenă, pentruca sufletul înjosit să se ridice cu putere, amorul propriu național adormit prin tăjocuri și despreț să se redeștepte.

Eată Domnii problema măreață a „societății pentru fond de teatru român”, care a venit astăzi la noi, ca să punem încă o peatră fundamentală la edificiul măreț, care înainteză încet dar înainteză sigur.

Cu astfel de idei ați venit, domnilor, în sinul Sibiului atât de iubitor și cunoscător de arte! Și cu astfel de convingere Români din Sibiu vă salutăm prin mine: Bine ați venit!

După aceste adunarea și-a început agendele despre care vom raporta în alt număr.

## Varietăți.

**(Dar împărătesc.)** Maiestatea Sa împărăteasa Maria Anna — dupăcum ne spune „Prager Abendblatt”, — s'a îndurat prea grațios, a dăruit 200 fl. v. a. comitetului de femei din Sibiu pentru ajutorarea copiilor săraci.

**(Din comitatul Sibiului).** Sânt denumiți resp. transferați: Moise Branicse vice-pretor al cercului Tâlmăciu transferat în aceeași calitate la cercul Sibiului; Liviu Bran de Lemeni vice-notar-onorar comitatens ca vice-pretor al cercului Tâlmăciu; au devenit canceliști: Victor Bock și Guido de Putkowsky; și Gustav Binder denumit director de cancelarie.

**(Postal).** În Gărbău (comit. Clujului) s'a înființat cu 16 Oct. v. un oficiu nou postal, care stă în legătură cu trenurile, ce comunică pe linia Oradea-mare — Cluj resp. cu posteale ambulante. De cercul acestui oficiu se țin următoarele comune: Gărbău, Măcău, Șomelec și Tiurea.

**(Concertul) Reuniunii române de cântări din Sibiu,** anunțat în Nr. 116 al ziarului nostru, după programa publicată, a avut loc la 5/17 Octomv. începând curând după 7 oare seara.

Juna reuniune, activă și concisă de chemarea sa frumoasă, a întrunit la această producție — cu puține excepțiuni — întreaga inteligență română din Sibiu și prea stimații membri esteri ai societății pentru înființarea fondului de teatru român aflători în Sibiu la adunarea generală a acelei societăți precum și o parte a inteligenței din opidul Reșinari, ba și un număr de amici ai artei musicale dintre concetățenii noștri neromâni.

Piesele singuratiche din programa bogată a acestui concert, s'au executat cu precizie, unele chiar cu multă dexteritate.

Între cele din urmă, însemnăm cu deosebire:

„Dimineața”, chor de L. Lenz.  
„Cimpotierul”, melodie scotică pentru chor, arangiată de R. Weinswurm.

„Viața Țiganilor”, chor de R. Schumann; Solurile pentru sopran.

„Odată și acum” de T. Georgescu.

„De pe vârful acestui munte” de Mezzetti, în cari din urmă, tânăra domnișoară M. R. a dat o probă

nouă despre talentul, vocea plăcută și despre școala cea bună, în care se cultivă în arta cântării. În Trei chori și o arie din „Precioasa” domnișoara Br. E. P. din nou a delectat publicul cu vocea-i plăcută.

Cu deosebit efect s'a executat plăcutul Cuartet din opera „Fluerul fermecat” de W. A. Mozart, la care, ca și la cele de mai sus amintite, piese aplausele erau cele mai vii.

„Tata moșu”, de A. Flectenmacher, în urma aplauselor, și cererei publicului, s'a repetat.

Dăm expresiune dorinței noastre călduroase, ca tinera reuniune română de cântări să aibă perseverență și succes și mai departe intru deslegarea frumoasei probleme, ce și-a propus-o.

**(Calendarul tipografic arhidieceșane)** pe anul 1881 va eși în zilele aceste de sub tipar. O perfecționare remarcabilă față cu ediția anului trecut este estinderea șematismului bisericii noastre dreptcredincioase, deoarece acela de astădată cuprinde și consemnarea parohilor din arhidieceșă după date oficiale. Prețul ca și mai înainte: 30 cr.

**(Sosirea principelui Carol și soției sale principeasa Elisabeta în București).** A. A. L. L. Regale principele Carol și princesa Elisaveta au sosit la 7 oare și 10 minute, într'un tren special, la gara Cotroceni, care au fost foarte bogat pavoasată și iluminată. Sosirea trenului princiar a fost salutată cu un mare entuziasm de o mulțime formidabilă care se grămădia pe peronul gărei: uralele s'au prelungit, de mii de ori repetate, până în momentul când A. L. R. au părăsit vagonul salon pentru a descinde pe peron, unde Ele au primit felicitările respectuoase ale tuturor înalților demnitari ai statului și a unui mare număr de dame, cari toate au oferit Prea grațioasei noastre Soverane buchete superbe. Sânția Sa Metropolitan Primat, toți ministri, Episcopul catolic, președintele senatului, guvernul Băncii, mai mulți generali, președinții Curților și tribunalelor erau în întâilele ranguri; apoi în urmă se imbulzia mulțimea de notabilități politice și oficiale, vre o sută de ofițeri superiori și poporul foarte numeros care, neputându-se apropia de Altelele Lor Regale, agita în aer batiste și pălării și strigau „ura.” Principele și princesa pareau viu mișcați de această primire entusiastă, căreia A. L. au ridicat ori ce aspect oficial și ceremonial prodigend stringeri de mână tuturor acelor, cari Le apropiu, și cerend fie-căruia noutăți cu o mare bună voință. Principele, în mai multe rânduri, despica șirurile mulțimei spre a întinde mâna persoanelor prea departe de trecerea sa. Recepțiunea în salonnul gărei a ținut cel puțin două-zeci minute. Călătoria A. L. R. dela Verciorova la București n'a fost de cât o lungă serie de ovațiuni: în cele mai mici gări populațiunile rurale se adunaseră și aclamau pre Augustii călători în trecerea lor. Trenul princiar nu s'a oprit decât la stațiunile principale ale liniei; acolo principele Carol descindea și primia omagie ce I se adresau, pretutindeni numeroase și entusiaste; prinsea prima din vagonul sei salon felicitările privilegiaților, cari se puteau apropia și de departe ovațiile mulțimei, căreia Ea responde prin un suris continuu. D. I. Brătianu, președintele consiliului, d. Teriachiu, ministrul de interne și d. colonel Fălcăianu se dușeseră să primească pre A. L. R. la gara frontariă a României. D. Dimitrie Sturza se afla asemenea în trenul princiar.

**(Societatea carpatină)** din Ardeal a primit până acum un număr mare de membrii. Comitetul făcend cunoscută această împregiurare se roagă totdeodată, ca toți acei domni,

cari n'au retrămis până acum listele de subscripțiune, să binevoască, a le retrămite până în 25 Oct. n.

**(Manevrele române).** Garnisoana întreagă din Iași, precum și toate trupele staționate în orașele Moldovei superioare au plecat deja în lagărul dela Roman. Schimbându-se timpul deodată spre ploaie, viața trupelor din lagăr fiseră va fi împreună cu multe neplăceri. Din această împregiurare fatală „Bucarester Tageblatt” se teme, că timpul ploios va ave înfrunțări foarte rea asupra manevrelor.

**(Băile (scaldele) dela Ognă)** Sibiului, cari după cum anunțasem erau să se vândă prin licitațiune publică în 20 Oct. s'au vëndut deja cu 22,000 fl. v. a. unei societăți din Sibiului, carea consistă din doi frații Berger, Ferderber, Hufnagel, apoi Albrecht și Ludovic Fronius.

**(Fapte naționale.)** Pentru actorii nemțeși din Budapesta Banca centrală de credit fonciar din Austria a dăruit 1000 fl. v. a., apoi societatea teatrală din Viena numită „Schröder” a votat pentru ajutorarea actorilor nemțeși din Budapesta 300 fl., carea prin subscripțiuni între membrii societății s'a urcat la 500 fl.

**(Corăbii încărcate cu aur).** Din porturile Hamburg, Havrei Liverpool, London ies vase încărcate cu 2—3,000,000 fr. cu destinațiune pentru America. Aceasta este tributul Europei către industria noiei lumi. Astăzi găsim în „Correspondance americane” tabloul mișcării monetare de importațiunea și esportațiunea aurului și argintului în decurs de șapte luni din anul 1880—79—78. Estragem din acest tablou numai diferența pentru anul curent asupra esportațiunii de aur și argint; diferența anului este până acum de 23,940,436; diferența argintului de 2,941,771.

Tabloul specifică diversele elemente ale acestei circulațiuni în două date. Ec-le: Aurul (30 Iunie 1879) 286,940,698; argintul (aceeași dată) 112,050,983; Aurul (20 Iunie 1880) 375,681,581; argintul (aceeași dată) 140,099,537.

Tesaurul american a încasat până acum 115,000,000 fr. proveniți din Franca.

Bilanțul băncii franceze s'a publicat, și vedem că în această săptămână au eșit din banca Francei 14,800,000 fr. în aur și au intrat 3,000,000 fr. în argint. Astăzi vedem că Banca Francei a urcat la 3,50 la sută dobânda scontului ei. Faptul se esplică prin sineși.

„Din Londra aurul curge ca apa” ȳice „Correspondance americane”.

**(Călătoria repozatei.)** Cadavrul soției bancherului Morisson repozate în Viena era să se transporte dela Viena la Minneapolis în Statele-Unite. Mai curend însă se poate espeda omul în lumea cealaltă decât în cea lume nouă, carea într'un cerc mai larg este cunoscută sub numele „America”. Ginerile repozatei, un medic, s'a încercat a transporta rămășițele ei pământesci preste apa cea mare. La toată stațiunea dela Viena până la Liverpool — de aceste sunt vre-o câteva sute — trebuia sefului de stațiune respectiv să se facă cunoscut, că trenul duce un cadavru și afară de aceea dl ginere la fie-care junctiune nouă de tren trebuia să francheze totdeauna biletul de transport al cadavrului. Această împregiurare cam greoaie i se arătă Americanului în sfârșit prea incomodă și așa negoția cu administrația călei de vest, cum s'ar pută da cinstea de pe urmă soacrei sale într'un număr mai mic de rate. Firma de esport Iac. Karpeles et comp. din Viena găsi în sfârșit mijlocul prin căștigăria unui deposit, ce acopere pe deplin frantura soacrei din Viena până la Liverpool și așa repozata de

vre-o câteva zile a întreprins călătoria îndepărtată, carea dela Liverpool încolo continuă preste Ocean și costă întreagă la 4—5 mii de fl. Atunci i mai bine a călători în America ca om viu, pentrucă călătoria pentru acesta este cu mult mai lesne.

**(Soldații scutiți de frig)** Ministerul comun de reșoiu a ordinar, ca toate transporturile de militari, cari vor fi să se efectuească în timp de eamnă, deaici în colo să fie provădute cu toale, cari să scutească presoldății de frig. Feciorii bolnăvici capătă câte un țol, cei sănătoși însă capătă doi inși unul.

**(Serbarea desvölirei monumentului lui Bem).** Pregătirile pentru serbarea monumentului lui Bem, din Murș-Oșorhei a pus în mișcare toată Ungaria. Comitatul Budapestei în congregațiunea sa generală estraoardinară ținută în zilele trecute a decis, a incunoscința pe cale telegrafică comisiunea festivității despre bucuria patriotică a comitatului. Studenții și societatea honveților din 1848/1849 din Budapesta au trimis câte o comisiune la serbarea aceasta din Murș-Oșorhei. Asemenea au primit pre studenții poloni, cari spre acest scop vin din Polonia la Murș-Oșorhei. Univesitatea din Cluj fu reprezentantă prin 7 profesori. Din toate părțile Ungariei și Ardealului Ungurii s'nt entuziasmați pentru această zi de serbătoare și trămit de peste tot locul comisiuni și telegrame de bucurie și gratulare comitetului festivității.

(Dare de samă trimestrală) a „Institutului de credit și de economii „Albina” din 30 Septembrie 1880.

Active.	Schimbări din starea	
	fl.	dela 31 Iunie 1880.
Numerar . . . . .	62,306.—	+ 2,017.95
Escompt de schimburi . . . . .	532,873.80	+ 10,660.19
Reuniuni de credit	32,966.31	— 490.23
Împrumuturi pe hipotece . . . . .	196,368.77	+ 39,921.15
Credite ficse . . . . .	66,281.63	— 5,357.70
Împrumuturi pe efecte . . . . .	2,865.—	— 240.—
Efecte . . . . .	3,740.75	— —
Fondul de garanții al scrișurilor fonciari . . . . .	212,718.82	+ 9,542.23
Realități . . . . .	44,776.81	+ 15,279.54
Alte active . . . . .	121,180.77	+ 22,127.87
<b>Total fl.</b>	<b>1,276,078.66</b>	

Passive.	
Capital social	
a) 1000 acțiuni fl. 100,000.—	
b) 2000 acțiuni ca fond de garanții al scrișurilor fonciari fl. 200,000.—	300,000.—
Fondul general de rezervă . . . . .	23,192.12 + 100.—
Depuneri pentru fructificarea . . . . .	721,606.44 + 40,212.02
Serișuri fonciari în circulațiune . . . . .	151,800.— + 43,000.—
Fondurile de garanții ale reuniunilor de credit . . . . .	18,059.60 — 66.—
Fondurile de rezervă ale reuniunilor de credit . . . . .	408.81 — —
Fondul de garanții al creditorilor hipotecari . . . . .	930.50 — 6.—
Fondul de pensuni . . . . .	1,000.—
Alte passive și saldo . . . . .	59,081.19 + 10,220.98
	1,276,078.66

Sibiu 30 Septembrie 1880.

Dirrecțiunea.

## PARTEA ȘTIINȚIFICĂ ȘI LITERARĂ.

Studiul religiunii în școlile noastre.

I.

Fiind religioșitatea și moralitatea barometrul vitalității unui popor, vom

